

Coromines, E.T.C. I, 166-167). Dintre de l'antic comtat tingueren cabdal importància les grans baronies de Pinós i Mataplana (cf. Serra Vilaró, *Baronies de Pinós i Mataplana*).

HOMÒNIMS I PARÒNIMS. (2) *Berga* homònim vigatà, testimoniats ja per textos dels anys 899 i 982. S'ha d'identificar sens dubte amb Santa Eugènia de Berga, per tal com el document de l'any 899 (cf. *Cat. Carolingia* I, 217.7) menciona també *Felcariolas* i *Sanctae Eulalie*, qua poden correspondre als actuals *Folguerols* i *Santa Eulàlia de Riuprimer*.

(2 bis) *Buerca*. Lloc mencionat en un document de 1272, situat pel que sembla no gaire lluny de Vic. Coromines ens ha assenyalat la possibilitat que sigui derivat cèltic del *Berga* vigatà (potser *UO-BERGA 'sota Berga', amb cèlt. UO- < indoeur. UPO 'dessota'). El nom apareix en el testament de Berenguer de Montcada, fent referència a una peça de terra d'Isabel de Malla: a. 1272: «in alodio ecclesie Sancti Petri de Vico, apud locum nominatum *Buercham*» (BABL VIII, 20 307).

(3) Hi ha en zona ben cèltica un topònim d'aspecte semblant, *Bubierca*, nom d'una població de la ribera alta del Jalón, prop d'Alhama de Aragón. Es troba a 647 m alt. a mig aire d'un turó (cf. VOBERCA, ja en Marcial). Un «vicus *Vobergensis*» estava situat prop de Magúncia (C. I. L. XIII, cf. Weisgerber, *Rbenania Germ.-Celtica*, 344, 351). Donat que apareix *er* (no *ri/ir*) s'ha pensat si no hi haurà influència germànica. Però l'alternança *rc/rg* és típicament cèltica i no creiem que pugui proposar-se un origen germànic ni per a *Berga* ni per al celtibèric *Voberca*.

Ara bé, la hipòtesi de Coromines sobre *Buerca* del *Berga* vigatà (2) (cèlt. *UO-BERGA 'sota Berga') obre una possibilitat d'explicació ben convincent perquè està d'acord amb la realitat geogràfica (sembla ser lloc immediat a Vic, que és a 484 m. d'alt., mentre que Santa Eugènia de Berga és a 538 m. d'alt., tots dos al peu de les serres de Vilalleons-Vilatorta). Potser l'hispano-cèltic tindria varietats amb tractament *er* divergent de *ir/ri* (< indoeur. *ḡ*).

Per altra part, en canvi, un origen sorotàptic seria difícil de defensar: no és inversemblant per a l'element final, però llavors potser hauríem de cercar una explicació diferent de l'element inicial (*uo* = indoeur. *u*o), per tal com només en el cèltic es produeix l'eliminació de la consonant *p*; potser no cal deduir d'això que *Berga* no pot ser sorotàptic, perquè aquest i el cèltic sense ser idèntics eren germans indoeuropeus isocrònics i de lèxic sovint comú. UO-BERGA, -CA, cèltic, no implica que ho hagi de ser el cap del *Berguedà*.

Per a *Bergús*, parònim important i molt orientador, veg. el que diem a l'article corresponent.

Pel que fa a *Berganui* (agregat d'Areny, Alta Ribagorça), creiem que no té res a veure amb *Berga* i que, donat el seu entroncament lingüístic amb el basc, cal tractar-lo a part dels noms estudiats aquí.

PRON. POP. De Berga: *bérga*, en les cèdules de Casacuberta i també en les de Coromines dels anys

1941-1944. Observa molt oportunitatament Coromines que al *Berguedà* la pronunciació és sempre *bérga*; solament a Barcelona i als parlars orientals allunyats de la zona es pot oir *bérga*, amb vocal tònica oberta. Cf. Cercs, pron. *sérks* Q(U)ERCŪS.

De Santa Eugènia de Berga: *santə ʒžénjə* és el que es diu ordinàriament, de vegades també *santə ʒžénjə də bérgə* (Coromines, Ll. 29, 198).

DOC. ANT. De (1) El *castrum Bergium* és esmentat ja per Titus Livi: «Victor ad *Bergium* castrum ducit» (Livi, 34, 21,1). Es tracta probablement de *Berga*. Parla també Livi dels *Bergistani*: «*Bergistanorum* civitatibus septem castella defecerunt» (Livi, 34, 16,9). Recordem, però, que segons Coromines (E.T.C. II, 172; *El que s'ha de saber*, p. 81) *Bergitani* únic antecedent possible de *Berguedà*, és l'única forma correcta, i *st* és un error de còpia del *tau* grec.

La documentació medieval és abundant. En donem a continuació una mostra.

Del topònim *Berga*:

1134: «Juro ego Guillelmus Raimundi de *Bergua* --- quod --- fidelis ero tibi Raimundo comiti barchinonensi --- et --- tibi juro ipsum castellum de Peguera et Figols --- et ipsum domum de *Bergua* --- tibi no toltré --- e t' atenré post te ad tuum filium --- cui vel quibus dabis vel dimiseris honorem *Berguitani*» (doc. d'Alfons I, *CoDoACA* IV, 23), cal observar que aquesta grafia *gua* és l'acostumada cacografia per *ga* fonètic (com *amaguar*, *reguar*, *guat* per *amagar*, *regar*, *gat*); 1256: «Conventio inter Petrum de Berga et homines de Berga super intestia et exorquia militum et aliorum / --- / Item recognoscimus vobis dicto domino Petro de Berga quod homines qui extra villam iamdictam in mansis antiquis et masoveriis parrochie *Sancte Eulalie de Berga* modo sunt et erunt de cetero, non intelliguntur in franchitate a nobis concessa vobis et toti universitati ville *Berge* super intestia et exorchia superius memoratis» (Font Rius, *Cartas de Población*, 300.20); 1273: «duos sesteros bladi qualibet vice ad mensuram tamen *Berge*» (Font Rius, *Cartas de Población*, 322.17); 1381: «Pere de *Berga*» (veí de Montanyana, Camarena, *Focs*, 25); 1381: «Asenona d'en *Berga*» (vídua veïna de Montanyana, Camarena, *Focs*, 26).

Del derivat *Berguedà*:

835: «in pago videlicet *Bergense*, supra fluvium qui dicitur *Lubricatus*» (Abadal, *CC* I, 247.9); 835: «--- nullus comes --- ad Orgellitanum episcopum --- suis usibus usurpare vel decimas --- presumat, neque parrochias --- habitas, id est Orgellitanam, *Bergitanam*, Cerdaniensem, Paleariensem, Anabiensem, Cardosetanam, Terbiensem, Gestabiensem et Ripacorcensem» (Baraut, *Cart. And.*, 2.32); 839: «Igitur tradimus atque condotamus omnes parrochias *Bergitanensium* pagus» (*Acte Seu d'U.*); 860: «Cerdaniensis vero pagi et Libienensis et *Bergitanensis*, Palariensis quo que atque Ripachurcensis, Gestabiensis atque Cardosensis, Anabiensis ac Tirbiensis et locus Sancte Deodate cum finibus suis» (Baraut, *Cart. And.*, 4.26); 885: «Et in